СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 201. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 30-го серпня 1938. No. 201. Jersey City, N. J., Tuesday, August 30, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПЕРШИЙ СОЮЗОВИЙ ЗДВИГ У НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК. — Минулої неділі відбувся в Улмер Парку, в Бруклині, перший здвиг членства У. Н. Союзу. Людей на цей здвиг явилося поверх півтори тисячі. Відділи 361, 204, 130, 69, 210 взяли орґанізовану участь, враз з прапорами, в союзовому поході, який відбувся на площі парку. Були теж присутні члени відділів: 46, 66, 117, 184, 194, 215 і 397, а також чимало гостей.

Предсідник Союзового Комітету, п. Е. Ляхович, відкрив здвиг і пояснив, що його завданням є не лиш придбати фонди для комітету, але в першій мірі зробити перегляд союзових сил і приготовитися морально до тих завдань, які союзовці мусять виконати на нюйорському ґрунті.

Хор укр. гр.-кат. церкви з семої сулиці, під проводом п. Т. Онуфрика, відспівав дуже гарно кілька українських пісень.

Головний предсідник У. Н. Союзу, п. М. Мурашко, виголосив в імені Союзу привіт і зазначив, що хоч членство У. Н. Союзу не охоплює ще, на жаль, цілої української еміґрації в Америці, то, провірівши, хто в Америці проявляє найбільші активність у громадянській роботі для добра загальної української ідеї побачимо, що всі активніші елементи, це члени У. Н. Союзу. Найкращим доказом цього є те, що члени У. Н. Союзу складають з усіх найбільбільше жертв на Рідний Край.

Гол. рек. секретар, п. Д. Галичин, виголосив довшу промову, в якій річево виказав, що У. Н. Союз це така інституція, до якої варт належати як з економічних так і національних оглядів. Притім він зазначив, що на загальне число українців на нюйорському терені вони стоять під оглядом орґанізування позаду деяких інших українських громад.

Другу головну промову, анґлійською мовою, виголосив адв. М. Пізнак. Він підкреслив, що У. Н. Союз не втручається в ніяку тісно-партійну політику, містить у собі членів ріжних національних поглядів і уявляє собою загальний переріз української еміґрації в Америці. Він закликав молодь вступати в ряди У. Н. Союзу.

Гол. фін. секретар-касієр, п. Р. Слободян, зложив привіт. у якому підкреслив, що У. Н. Союз стоїть на надзвичайно сильних фінансових основах і має далеко більше фінансове забезпечення, ніж цього вимагають федеральні й стейтові закони.

Гол. радний п. І. Гузар, зложив привіт від нюйорської округи й побажав комітетові, всім відділам і членам У. Н. Союзу дальшої гарної праці для У. Н. Союзу і всієї української суспільности.

П. Вол. Душник, представник Комітету Національної Маніфестації в Ню Йорку, зясував у коротких словах ціль маніфестації й закликав приявних до участи в тій маніфестації. П. Юрій Коваль, голова спортової дружини У. Н. Союзу з округи Ню Йорк, заявив, що їх спортова дружина осягнула в останніх кількох тижнях чотири перемоги над іншими союзовими дружинами і в той спосіб осягнула на сході чемпіонат. Він представив кількох членів цеї спортової дружини і закликав молодь вступати до неї.

Закриваючи свято, п. Е. Ляхович подякував членам головної екзекутиви У. Н. Союзу, всім бесідникам, хорові і їх диригентові, всім урядникам відділів, а також усім членам, членицям і гостям за участь і зазначив, що цей перший успішний здвиг буде захотою для комітету в напрямі дальшої роботи, якої головною ціллю буде втягнути за всяку ціну нашу молодь у сліди батьків під оглядом народньої роботи. Після того продовжувалася забава до пізної ночи.

РУЗВЕЛТ ВІДКЛИКУЄТЬСЯ ДО ВИБОРЦІВ.

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Президент Рузвелт видав до членів Демократичної Партії в Савт Каролайні заклик поперти при надходячих правиборах сенатора дотеперішнього ґубернатора Джанстона та повалити сенатора Елисона Смита.

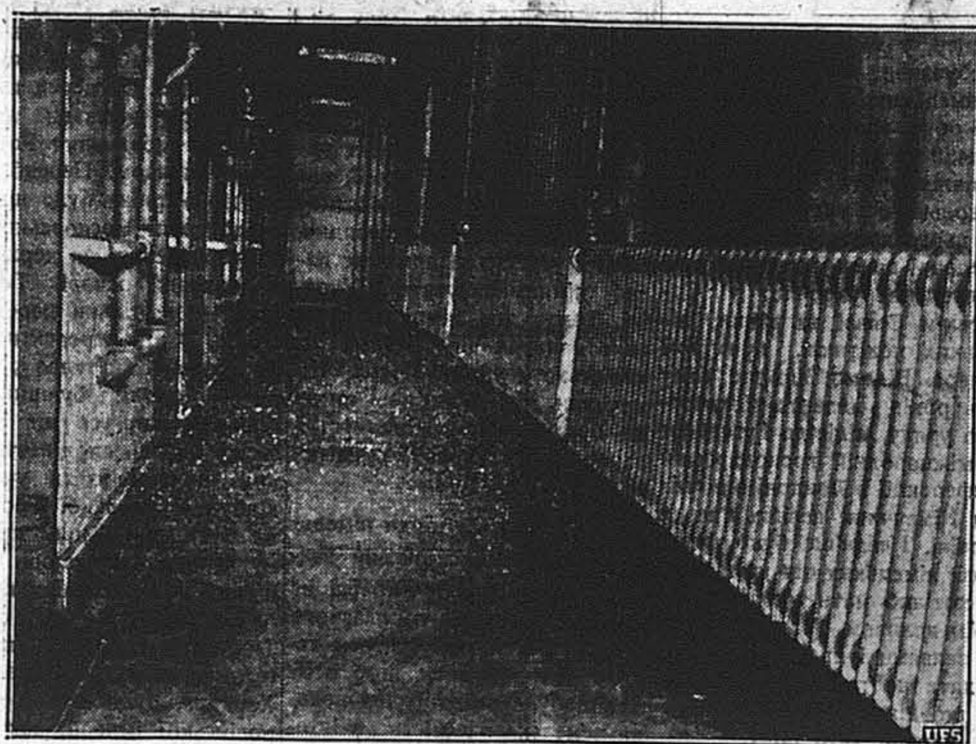
ҐРІН ВИСТУПАЄ ЗНОВУ ПРОТИ ЛУЇСА Й РОБІТНИЧОЇ РАДИ.

АТЛАНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — Вилйем Ґрін предсідник Американської Федерації Праці, виступив з публичним закидом проти Джана Луїса, голови Комітету Промислової Орґанізації, й Краєвої Ради Робітничих Відносин, називаючи угоду між вуглевими баронами в повіті Гарлан, Кентоки, й майнерською юнією доказом заговору нарушувати духа закону Ваґнера.

АВТОМОБІЛЬНА ЮНІЯ ЗРИВАЄ З КОМІТЕТОМ.

МИЛВОКІ (Висконсин). — Збори провідників місцевих відділів автомобільної юнії рішили не платити вкладок за членів до Комітету Промислової Орґанізації.

Юнія має 46,000 членів, а кожний член платив до Комітету 5 центів на місяць.

СМЕРТЕЛЬНА ПАСТКА.

Коридор у повітовій філядельфійській вязниці в Говмзбурґу, Па., де в келіях згинули 4 вязні, коли до келій з зачиненими вікнами напущено з радіяторів, показаних на світлині, стільки пари, що людина не могла діткнутися крат келії голими руками. 19 сильніших вязнів пережили пригоду. Поліція пізніше арештувала двох сторожів.

ДВІ ПРОГУЛЬКОВНИЦІ ПРИЗНАЛИСЯ ДО ВБИВСТВА.

Поліція в Фейрфілді, Ілінойс, арештувала паню Джін Брукс, 23-літню жінку з Елизабеттавну, Тенесі, та 25-літню Бюлу Ґонікот з Джанстон Сіті, Тенесі, котрі вибралися в мандрівку по краю і запрошені на фарму Філикса Шенова, 56-літнього фармера, вбили його, здається, в цїли грабіжу. Арештовані призналися, що стріляли до фармера, але кожна з них каже, що то друга віддала смертний вистріл.

КРІВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ МІЖ СТУДЕНТАМИ ТА ШОФЕРАМИ В МЕКСИКУ.

Перед медичною школою університету в місті Мексико прийшло до бійки між студентами, шоферами таксівок і поліцією. Бійку почали студенти, котрі зажадавши від університету продовження вакацій, стали обкидати камінням таксівки. Бійка розпалилася скоро до того, що в ній уживано револьверів. Покалічено поважно коло двацять осіб.

ГРАБІЖНИЦЬКИЙ НАПАД НА ПІЛЬНІЙ ДОРОЗІ.

У Винниці, повіт Городок, коло Львова, в год. 9-тій вечері вертався возом з поля господар І. Пилипів. Нараз напав на нього на пільній дорозі Осип Кіт з Вишенки, задержав віз, побив Пилипова до безтями, а опісля забрав йому з кишені 50 зл., випряг коня з воза й відїхав ним до села.

ЗНЯЛИ КОРАБЕЛЬ ЗО СКЕЛЬ.

Двом портовим корабликам удалося зняти зо скелі в заливі порту в Сан Хвані, Пуерто Ріко, бразилійський шкільний корабель „Альміранте Сальданя". Осів він був на скелі 25. липня. Як перші заходи зняти його зо скель не повелися, всі моряки й ученики, що були на ньому, покинули корабель. Лише капітан лишився на ньому, щоб керувати рятунковою акцією.

САБОТАЖ ХЛІБОЗАГОТОВОК.

„Известия" з 3 серпня ц. р. критикують комісаріят хлібозаговівель за зрив будівництва складів на збіжжя. Комісаріят пояснює такий стан браком будівельних матеріялів. Ґазета твердить, що за таким поясненням криється чистий саботаж. В Орджонікідзенському Краю були матеріяли на місці, а складів не збудовано. Другою причиною такого стану є брак робітників. Ґазета дивується, що в краях не можна було знайти кількасот робітників для праці : категорично тої причини не відкидає. Бракує робітників (650) в Орджонікідзенському Краю, (2,500) в Краснодарському Краю, багато в Ростовській Області. Щодо ремонту старих складів, то ґазета стверджує, що в полудневій частині держави, тобто в Україні та на Кавказі, не відремонтовано 2,400 складів зо всіх 9,300.

(Інтересно, чому саме бракує робітників! Насувається підозріння, що це повстало в наслідок значного зменшення скількости населення взагалі через большевицьку політику нищення людей. Щодо Кавказу, то нема нічого дивного, бож звідти десятками тисяч виселювано і винищувано козаків за опір проти колективізації).

ПОЛЬСЬКІ МОНАРХІСТИ.

Підчас довірочного зїзду в Ченстохові польські монархісти рішили видвигнути князя Кенту як кандидата до польського престола.

САМОГУБСТВО 15-ЛІТНЬОГО.

У Бисковицях, повіт Перемишль, учень 6-тої кляси вселюдної школи в Бисковицях, 15-літній Едвард Зайончковскі, поклався на рейках перед приїздом особового поїзду. Колеса льокомотиви розчавили тіло хлопця. Причиною самогубства був страх хлопця перед карою за вибрики.

КУРС ВИМІНИ ЧУЖОЇ ВАЛЮТИ В МОСКВІ.

„Известия" з 1. 8. 38 подають такий курс розміни чужої валюти на московську: ам. доляр 5.30, анґл. фунт 26.06, 100 бельґів 89.69, 100 нім. марок 212.83, 100 гол. ґульденів 290.99, 100 данських корон 116.33, 100 італійських лір 27,89, канад. доляр 5.284, 100 латів 103,33, 100 литів 89.07, 100 норв. корон 130.96, 100 пол. злотих 99,73, 100 турецьких лір 420.47, 100 фін. марок 11.49, 100 фр. франків 14.63, 100 чеських корон 18.30, 100 шв. корон 134.35, 100 швайц. франків 121.42, 100 ест. корон 142.95, 100 япон. єн 152.01 карб.

(Цей курс вимінн обовязує лише чужинців, що приїздять до Совєтів. Але по ньому можна дуже легко підрахувати, що коштує життя в Совєтах. Нпр. чоботи коштують 250 карбованців. Можна перевести на чужу валюту і показати чужинцям, який рай панує в Совєтах).

НЕДОВІРЯЮТЬ СОВЄТСЬКИМ ГРОШАМ.

„Известия" з 2. 8. 38 подають таке з Кубані, станиці Ладозької: Давніше говорили козаки: „Не треба нам трудодня, він і кільограма не потягне; розплачуйтеся з нами грішми". А в 1937 році нізащо не можна було вговорити колхозників працювати за гроші. Все одне твердили: „Ні, ви вже краще з правлінням колхозу договорюйтесь, йому платіть гроші і з ним розраховуйтесь. А нам нехай трудодні нараховують. Так буде краще".

„МУФЦЕ ТИЛЬКО ПО ПОЛЬСКУ!"

Підчас повітового зїзду кольоністів у Свеці на Поморю ухвалили звернутися до всіх польських селян у повіті, щоб говорили всюди по польськи. Польська преса пояснює, що таку ухвалу мусіли проголосити, бо багато поляків розмовляють з німцями тільки по німецьки.

АНҐЛІЯ ОСТЕРІГАЄ НІМЕЧЧИНУ ПРО МОЖЛИВІСТЬ ВІЙНИ

ЛОНДОН. — Джан Саймон, міністер скарбу, остеріг Німеччину в публичній промові, виголошеній у Шотляндії, в імені премієра Чемберлейна, що на випадок вибуху війни в середущій Европі Анґлії може бути неможливо здержатися від участи у війні.

Зараз потім скликано на вівторок засідання британського кабінету міністрів, на котре з Берліну виїхав британський представник у Німеччині, Невіл Гендерсон.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА ПРО ОСТОРОГУ САЙМОНА.

БЕРЛІН. — Німецький уряд іще не заняв становища до остороги анґлійського уряду, виголошеної сер Саймоном. Німецька преса старається зменшувати значіння остороги, кажучи, що вона не дає конструктивного причинку до розвязки судетського питання.

Зате анґлійська преса представляє положення як дуже поважне.

СТАНОВИЩЕ ІТАЛІЇ ДО ОСТОРОГИ САЙМОНА.

РИМ. — Італійська преса привитала осторогу Саймона за її поміркованість. Добачує в ній поличник Франції.

БУРЛИВІ ПЕРЕГОВОРИ РОНСИМЕНА З ГЕНЛЯЙНОМ.

ПРАГА. — На виразне домагання Ронсимена, анґлійського посередника в чесько-німецькім спорі, Конрад Генляйн, націстичний лідер, відкликав свої публичні виступи й відбув нові конференції з Ронсименом. Ґазети доносять, що ці конференції були бурливі.

ЗЇЗД ЗАГРАНИЧНИХ НІМЦІВ.

ШТУТҐАРТ (Німеччина. — На зїзд німців зпоза Німеччини приїхало коло 5,000 делеґатів з усіх частин світу. В імені Гітлера витав зїзд Рудольф Гес, кажучи у своїй промові, що німці поза Німеччиною не хочуть мішатися в справи інших держав, але інші держави не мають права мішатися в справи Німеччини.

КАТОЛИЦЬКІ ЄПИСКОПИ КРИТИКУЮТЬ РЕЛІҐІЙНУ ПОЛІТИКУ НАЦІСТИЧНОГО УРЯДУ.

БЕРЛІН. — Збір католицьких епископів видав до католиків пастирський лист, у котрім виступається гостро проти реліґійної політики націстичного уряду.

Пастирський лист був прочитаний у неділю в католицьких церквах. На зборах епископів, на котрих рішено видати цей лист, не було епископів з Австрії.

ЛЬОЯЛІСТИЧНИЙ КРУЖЛЯК ОБЕЗВЛАДНЕНО.

ҐІБРАЛЬТАР. — Кілька воєнних кораблів повстанської фльоти наскочили в ночі в проливі Ґібральтар на льоялістичний кружляк „Хосе Люіс Діяс", що пробував пробитися з Гавру до Валенсії. По дво-годиннім бою кружляк, сильно побитий бомбами, ледве приволікся до ґібральтарського порту.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ТРАНСОКЕАННИЙ ЛІТАК РОЗЛОМАВСЯ НАДВОЄ.

ЛОНДОН.—Анґлійський літак „Албатрос", збудований для трансокеанної служби, відбув тут остаточні пробні лети, а освіши на землю коло ганґару, розломився надвоє. Жертв у людях не було.

ПАПА ПРО „РАСИЗМ".

РИМ. — У своїй промові до ґрупи членів Католицької Акції в Франції папа виступив проти думки, що, мовляв, питання „расизму" не належить до ділянки церкви. Він заявив, що власне такі питання належать до сфери реліґії й фільософії.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА ВЕДЕ КАМПАНІЮ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

ВАРШАВА. — Польська преса почала виступати проти Німеччини за спільну кампанію націстів з Німеччини й націстів з Польщі за скріплення своїх звязків.

Польські ґазети кажуть, що в німецькій армії створено спеціяльний так званий поморський полк для тих німців, що втекли з Польщі, щоб не служити в польськім війську. Ґазети нападають теж на Німеччину за те, що, мовляв, Німеччина висилає тепер у Східню Прусію велику масу амуніції. Ґазети остерігають Польщу, що вона може піти слідами Австрії.

ПОМЕР РЕҐЕНТ ТИБЕТУ.

ШАНҐАЙ. — Чужинецькі місіонарі в Тибеті доносять про смерть реґента, через котрого Даляй Ляма, реліґійний начальник Тибету, правив країною.

Смерть реґента приспішила боротьбу за політичний вплив у краю між земельними посідачами та армією.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЖОРСТОКІСТЬ У ВЯЗНИЦІ

З Філядельфії, що по нашому значить з Міста Братньої Любови, прийшла вістка, що потрясла цілою Америкою: в непорозумінні між сторожами повітової вязниці в тім місті та вязнями за їжу вязничні сторожі замкнули провідників страйку в одиночні келії та напустили до них стільки тепла, що чотири з тих вязнів від спеки померли, або вдушилися, або з муки поповнили самогубство.

Що ще викаже слідство, що тепер ведеться в тій справі з кількох боків, не відомо, але вже ці факти, про які нема тепер ніякого сумніву, викликали широкі товкування в пресі й на публичних зборах. Всі признають, що сталася подія, котра має велике публичне значіння.

Сталася без сумніву подія, якої багато людей в Америці не ждали. Таку подію вважалося можливою хіба в тюрмах большевицької „Чеки", або в польських тюрмах, або в тюрмах інших держав, що вживають тюремних жорстокостей для розправи з політичними противниками правлячої партії. Багатьом людям здається, що такі річи в Америці не можливі, бо тут, мовляв, за політику нікого до вязниці не саджають, а обвинувачений і засуджений має ґарантовані рівні права.

Одначе хто робить такий висновок про американську вязничну чи кримінальну систему, робить її на основі засад, згаданих у конституції або законах, а не на основі живих фактів життя. Конституція й закони, правда, гарні, людяні. Та життєва дійсність часто йде з ними в розріз. Коли прирівняти американську карну й вязничну систему з системами інших країв, то порівняння випаде не на користь Америки. Мало є країв, у котрих усе ще вдержується система вимушувати самопризнання підозрілих людей муками, які практикують в урядах американської поліції під назвою „торд дігрі". Мало є країв, у котрих так часто поповнюванб „морди справедливости", як в Америці. Вистарчить прислухуватися до ріжних політиків, що вони говорять про поведення поліції до підозрілих людей, щоб зрозуміти, що жорстокість, яку проявили сторожі вязниці в Філядельфії, є зовсім природнім випливом американських умовин.

Подія в філядельфійській вязниці заставила тепер навіть найконсервативніших людей, що завжди заявляються за те, що досі бувало, заговорити про потребу реформи. Навіть такий консервативний чоловік, як ґенерал Гю Джансон, остерігає американське громадянство, що воно не може дозволяти, щоб такі жорстокості ділялися в Америці безкарно.

Громадянство повинно здержувати жорстоких людей від проявлювння їхньої жорстокости, бо як громадянство цього не буде робити, то прояви жорстокости будуть множитися. Що нині діється у вязниці, завтра може діятися в армії, позавтра в школах, і так далі. Жорстокі люди можуть дозволяти собі нині проти вязнів, завтра проти страйкуючих робітників, позавтра проти іміґрантів, як зажадають симпатії для своїх братів у старому краю. Як жорстокости не здержувати, то вона стає систематичною, переміняється в систему, а від системи вже ніхто не є певний і безпечний. Навіть той, що нині жорстокість управляє, завтра паде її жертвою.

УКРАЇНА ЯК „ГОСПОДАРСЬКА ПРОБЛЄМА"

Ворожа Україні пропаганда намагається доказати, що, мовляв, цілий український рух — це „німецька" або „польська" інтриґа. Москалі й поляки поділили ролі. Польська преса пише, що український рух залежить від Німеччини, а москалі („білі" й „червоні") бють проти України аж двома „козирями": для них Україна це просто „німецько-польська вигадка".

Тепер, у звязку з 20-літтям перебування австро-угорських та німецьких армій в Україні 1918 року, знов ведеться в російській та в польській пресі кампанія проти українського визвольного руху. Матеріял для цього дають також голоси німецької преси, що пише про поневолення українців у Совєтськім Союзі та заяви німецьких політиків, примір ом Гітлера. Відомо, що ще тому пять років делеґат Гітлерового уряду, міністер Гуґенберґ на міжнародній господарській конференції в Лондоні вимагав для Німеччини певних прав в Україні. І пізніше було чути заяви німецьких діячів, що вони хотілиб мати Україну під своїм впливом. У звязку з цими заявами і претенсіями слід згадати не такі вже давні діла, що діялися в нашій славній Україні 1918 року.

Відомо, що центральні держави — Німеччина й Австро-Угорщина — післали своє військо в Україну в лютім 1918 року, після заключення мирового договору з українським урядом у Берестї над Буґом. На цей мир з Україною в Берліні та в Відні дивилися тоді в першу чергу, як на справу **господарську**. Для війська та людности цих держав потрібне було збіжжя. Це збіжжя австрійці та німці сподівалися дістати з України. 3. квітня 1918 р. австрійський міністер закордонних справ, Чернін, писав до австро-угорського посла в Києві, Форґача: „Якщо до нового врожаю не будуть прислані що найменше 50 тисяч вагонів (збіжжя), то катастрофа буде неминуча". Німецький діяч Більов писав 20. березня 1918 р. до берлінського міністерства закордонних справ таке про завдання Німеччини в Україні.

„Одержати збіжжя не можна буде без воєнного вмішування з нашого боку. Якщо не можна інакше, то ми повинні взяти силою, те, що нам конче потрібне для життя і боротьби".

З таким „збіжевим" наміром прийшло військо центральних держав в Україну. Розуміється, в цих обставинах Німеччина й Австро-Угорщина не могли співчувати тим силам, що хотіли зміцнити українську республіку. Міністер Української Народньої Республики, О. Жуківський, виробив на весні 1918 року проект реґулярної української армії, що малаб на початку складатися з восьмох корпусів. Очевидно, сильна українська армія не далаб німцям панувати в Україні. Тому то німці рішуче спротивилися цим плянам українського уряду. Посол Німеччини, Мумм, у Києві писав до берлінського міністерства закордонних справ 24. квітня 1918 р.:

„До того часу, поки німецьке й австрійське військо знаходиться в країні, Україна не повинна мати свого власного війська". Той самий Мумм також ставив вимогу, щоб в Україні була недоторкана велика земельна власність „в інтересі піднесення експортових можливостей сільського господарства".

З урядом української республики Австрія та Німеччина договоритися не могли. Уряд Української Центральної Ради ніяк не міг погодитися з тим, щоб віддати російсько-польським панам назад землю, що була розділена між селянством згідно з законом Центральної Ради. Також не сумнівалися німці й австрійці, що провідники Української Центральної Ради, як патріоти України, будуть усіми силами домагатися, щоб визволити свій нарід від опіки центральних держав.

Німцям треба було мати в Україні **слабий уряд**, що не мав би коріння в народі. Такий уряд, зо страху перед народнім повстанням, слухатиме чужої сили і свою долю навіки звяже з чужою волею. Так дійшло 29. квітня 1918 року до утворення уряду Скоропадського. Поставивши на чолі „української держави" Павла Скоропадського, німецькі ґенерали й дипломати думали цим своїм кроком не тільки забезпечити військо центральних держав збіжжям, але ставили собі ширші політичні пляни, що йшли рішучо проти ідеї самостійної України. Незабаром після гетьманського перевороту начальник австрійського ґенерального штабу, Арц, писав до віденського міністерства закордонних справ про німецькі пляни щодо України:

„Федераційна Росія під німецьким впливом, на мою думку, є та мета, до якої прямують німці ще перед тим, коли могутні держави антанти дібються обєднання Росії під своїм впливом. Передбачається, що Україна буде прилучена до трону московського царя як федераційна держава на монархічній основі. Гетьманство — це тільки переходова стадія. В цій перспективі особа гетьмана виступає у виразнішому світлі: бувший флігель-адютант, усе ще вірний свому цареві, сподівається таким шляхом взяти участь у відбудові царської Росії. Може бути, що німцям при цьому ввижається старий традиційний поділ України по обох боках Дніпра на дві області. Тимчасом як східня Україна з гетьманством, перенесеним до Харкова, буде прилучена до російської імперії, західня Україна, з її переважно польськими землевласниками і великими маєтностями, перейде до Польщі, якій буде цим дана вже давно бажаний вихід до моря, закритий з півночи Німеччиною".

Німеччина 1918 року все зробила для того, щоб Україна не встоялася як незалежна держава. Скоропадський за згодою німців проголосив „федерацію" України з Московщиною в листопаді 1918 р. Чи відмовилася теперішня Німеччина від своїх мрій — утворення союзу з відновленою царською Росією? Чи дивна приязнь між Польщею та Німеччиною не має на увазі виконати давній плян, про який писав австрієць Арц: дати Польщі вихід до Чорного моря через Україну, щоби Польща помирилася лекше з утратою свого коридору над морем Балтійським?

Будучність дасть на це відповідь. Дотеперішня німецька політика не була прихильна до державної незалежности України. Також і тепер німецькі впливові чинники вважають Україну за проблему господарську, отже трактують її як можливу кольонію, з якою політичне не слід числитися. Історія покаже, в чім німці помиляються. А щоб це було так, як ми хочемо, треба гартувати власну силу нашої нації.

К. І.

„ВОЗРОЖДЕНІЕ" ПРО ПОЛОЖЕННЯ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ ТА ВНУТРІШНІ КОЛОТНЕЧІ В МОСКВІ

„Возрожденіе" з 12. 8. 38, яке звичайно є добре поінформоване про внутро-совєтський стан, пише: Генрик Люшков, ґенерал-ґубернатор Далекого Сходу, ставленник Єжова, втік до Японії. Це використав Блюхер для підкріплення своєї позиції в Сталіна. Тепер стоять проти себе Єжов і Блюхер, а по середині Сталін, що вичікує, чия візьме, щоб опісля слабого добити до кінця. Про кінець Блюхера вже нераз говорилось, і не без підстави, але Блюхер усе якось викручувавсь, бо є щось таке, що дозволяє йому натискати на Сталіна.

Крім тих трьох чинників іще грає в Совєтах ролю капіталістичне окруження, з яким веде безнастанну війну комінтерн. Дух війни опанував Совєти і тепер, чи вони хотять, чи ні, той дух веде їх до війни. Воєнні підготування на Далекому Сході та вічне погрожування Японії літаками і повзами мусять раз вилитися в щось конкретне, у відповідь Японії, щоб раз позбутися тих загроз. Москва розраховувала на внутрішній розклад Японії, її ослаблення у війні з Китаєм та внутрішній розклад в Італії й Німеччині. Все йшло про те, хто довше витримає. Яканебудь рішальна перемога комінтерновської революції денебудь у світі скріпила би позиції Москви, але такої перемоги нема. Це знає Блюхер, бо він найближче стоїть до війни. Війна це його рятунок перед кулею якогонебудь чекіста. Тому він добився в Сталіна дозволу заняти воєнними силами кілька горбків коло японської границі, щоб, мовляв, спробувати, чи Японія ще міцна. Сталін і Літвінов погодились на те, хоч знали, що обсадження військом смуги, яка 70 літ обходилась без того, викличе реакцію Японії, тому, що гармати на тих горбках загрожують і японський порт Юкі в північній Кореї та залізничу дорогу здовж пограничної ріки Тумень, що звязує ближче Японію з Манчуком. Японці запротестували усно в Москві та чинно на місці і вигнали москалів із занятої території. Сталін настрашився, що може повстати війна. У випадку прогри полетів би він сам, а у випадку вигри знищив би його Блюхер. Єжов висилає на Далекий Схід чекістів, мовляв, для слідства в справі втеклого до Японії Люшкова та його штабових співробітників, а в дійсності, щоб ті заняли відповідні позиції. Бо по втечі Люшкова Далекий Схід опинився цілком у руках Блюхера без ніякої контролі з боку Єжова. Блюхер використав ситуацію і без дозволу Єжова підготовився до війни. Військо стало за нього і проти чекістів. У той час утік до Манчука ще один чекіст, начальник воєнної місії в Монголії, що стоїть під протекторатом Москви. Це дало Блюхерові ще один атут у руки, що совєтська власть на Далекому Сході рокладається і що лише він і його армія творять там реальну силу. Спроба Блюхера вдалась. Армія за нього, Японія показалась міцною, апарат Москви розкладений, отже тепер лише в його руках лежить доля Москви. Це знає і Сталін і це, як подають деякі пресові аґенції, було причиною скликання Верховної Ради СССР, щоб туди заманити і Блюхера. З західної Европи повідомили Сталіна, що скора ліквідація конфлікту на Далекому Сході відбилась би погано на стані комуністичної акції в Европі. Тому її на декілька днів продовжено. Сподіваються, що в осени прийде до зміни політики Англії, а тоді це все піде іншими шляхами.

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина друга

63)

Бреґман прочитав: „Секретно. Уповажненому Чрезвичайної Комісії катеринославської ґубернії, товаришеві Бреґманові. Всіми мірами від арештованих бандитів добути необхідні відомості. Засобів не жалувати. Галієву ґарантувати життя й видати до шість тисяч рублів золотом з правом виізду за границі Совєтських Республик. Вірі Бабенко пропонувати до десять тисяч рублів і право вільного виізду за кордон, з умовою: 1. що вони видадуть усі пляни і ватажків бандитських відділів і штабів; 2. підпишуть покаянну заяву і будуть прохати прощення своїх злочинів перед совєтською владою. У випадку успіху зорганізувати прилюдний суд і скликати на нього представників від кожного села. — Предсідник Всеросійської Чрезвичайної Комісії Фелікс Дзержинський".

Расса зніяковів.

— Погано... Я, знаєте, післав до неї венериків... А може вона й призналася...

— Є над чим жалкувати, — зловіщо засміявся Бреґман. — Вилікується... На ту ціль дамо їй тисячу з наших секретних фондів. Ану, кличте їх: закінчимо або так, або інакше. Дзержинський відкладати не любить...

— Добре — згодився Расса. — Товариш Верьовкін! Приведести сюди бандитів! — наказав комусь за дверима. — Ми вже розстріляли з пів сотні бандитів з місцевих банд. Заставили в живих лише цих двох — похвалився Жидківському.

Верьовкін впровадив Галієва й Віру. На них страшно було дивитися. Змучені, з синіми обличчями, руки звисали наче неживі, з повикручуваними з суглобів напухлими пальцями. Терпіли страшні муки, та проте держалися відважно і спокійно, наскільки могли. Рішили перетерпіти всі муки до кінця, а нікого не зрадити. Віра лише обвела зором по чекістах і втупила очі в Жидківського. Той не витримав її зору — відвернувся. Силуючи себе, дівчина вимовила голосно, вложила у це одно слово всю пережиту муку й свою погорду:

— Зрадник!

Але ті люди не знали, що таке погорда, бо самі гордости не мали. Расса засміявся на її оклик і втішно викрикнув:

— О, як швидко пізнала! Чи й тепер будеш відмовлятися, що ти не була вислана делеґаткою до Петлюри?

— Так, була вислана, і знала, що мене жде, коли попаду у ваші катівські руки. Та не допускала ніколи, що большевицька Москва має в українськім уряді свого шпигуна, українця-зрадника! — з нелюдською силою випалила дівчина.

— А ти не така вже змучена, як виглядаєш — посміхався Расса. — Товариш Жидківський не шпигун, а ідейний комуніст, що служить працюючому народові і його владі — боронив він Жидківського. Та сам Жидківський не боронився. У ньому прокинулася мабуть совість, коли побачив цих двох покалічених з його вини, але непереможених. Сів, спустивши голову, щоб ні на кого не дивитись, і не брав ніякої участи в тому, що находило... На нього ні Бреґман ні Расса й не звертали уваги. Для них він уже зробив потрібне і міг собі навіть забратися. Расса говорив далі до арештованих:

— Ми покликали вас, щоб повідомити про ласку до вас совєтської влади. Ви нешкідливі для нас тепер. Розкажете нам усе, що вам відомо, поможете своїми вказівками зліквідувати банди Чорного, Задніпровського, — ну, взагалі всіх, що вам відомі, підпишете покаянну заяву і не тільки, що будете вільні, але одержите від совєтської влади по кілька тисяч золотом, вас вилікують і вишлють за кордон... Дістанете від пять до десять тисяч кожне в золоті... Ну?...

— Ми готові на смерть! — твердо вимовив Галієв. — Поґинемо ми, буде жити Україна!

— Ох, то ви так?! — розлютився раптово Расса. Кинувся до Галієва, але його здержав Бреґман.

— Заспокійтеся, товаришу, я поговорю з доктором. Ми з ним давні знайомі. — Він відвів Рассу на бік, а сам підійшов до Галієва.

— Бачите, у яких обставинах ми зустрінулися, докторе. І миж будуємо Україну... А держава всеж важніша, ніж система влади — почав вмовляти доктора. — Правда, тепер ллється багато крови, та ми робимо це з необхідности... Думаю, що порозуміюся з вами; миж давні приятелі. — При цих словах подав Галієву руку.

Галієв не поворушився. Одначе Бреґман не образивсь і продовжував:

— Ви ще гніваєтеся, докторе? Плюньте! Працюйте разом з нами. Чи пристало вам, докторові і старій людині, тягатися за якимись бандитами? Нам потрібне ваше знання здібного доктора. Адже я пригадую собі, що ви нераз лікували мене, давали безплатно ліки... І я раджу вам зо щирої вдячности надуматися. Ви чули, що сказав товариш Расса. Ґарантуємо життя, вилікуємо і дамо добру нагороду обом. Це розпорядження самого товариша Дзержинського... А — ні — бандитів виловимо і без вашої помочи, але всеодно вимусимо зізнання і від вас, хочби й найжорстокішими засобами... Відповідайте!

Галієв не відзивався.

— Прошу вас відповідати! — тратив терпець Бреґман. — Я хотів би розійтися з вами по приятельськи, але знайте, що за ідею я готов на все, навіть на рідного батька... Ну, скажіть, годитеся?

Галієв мовчав.

— Та говоріть же, чорт вас побрав би! — вибухнув Бреґман. — Ну, ти! — звернувся до стоячої рядом Віри.

Мовчанка була відповіддю. До них підійшов Жидківський, певно також умовляти. Лиш відкрив був рот, як Віра крикнула:

— Ні слова, зраднику! Ми воліємо говорити і з найлютішими ворогами, а не зо своїми підлими зрадниками.

Жидківський іще більше похнюпився, відійшов і сів на своє місце. Більше не мішався.

— А, що там короводитися з ними! — подразнено викрикнув Расса. — Гей! Сюди!

В кімнату вбігли два чекісти.

— А привяжіть но пана доктора до стовпа — розпорядив. — Поговоримо з ним по нашому...

Чекісти схопили доктора й потягнули до стовпа. В поспіху один штовхнув Віру. Вона впала. Своїми силами піднятись не могла. Чи то вдарившись головою об асфальт, чи з болю і перемучення — зімліла. Ніхто й не звернув на неї уваги.

Руки Галієва міцно скрутили за стовпом. До нього знов підскочив Бреґман.

— Ну, тепер кажіть, де ваші бандитські штаби? Не відповідаєш? — підскочив ближче і штовхнув Галієва в голову. — Відповідай! — кричав.

Галієв плюнув йому в обличчя. — Це тобі моя відповідь.

— Ах, ти!... — розлютився жид. Вихопив револьвер і вистрілив. — Тепер будеш відповідати?

— За мене відповість нарід і тяжка та болюча буде та відповідь. Ріж! Стріляй! — наче погрожував доктор своїм катам.

— А, ти ще погрожуєш! — підскочив озвірілий Расса, що приглядався і набирав лютости. — Наж тобі! На! на! — вистрілив кілька разів. Галієв застогнав і без життя повис на стовпі. Бреґман вистрілив і собі і ще прискочив до неживого.

— Будеш тепер говорити? — кричав божевільно. — Будеш?... — Не тямлячи себе, почав бити по голові привязаного ручкою револьвера.

— Таж він уже неживий! — сказав, приглянувшись до трупа, чекіст.

— Невже здох?! — підскочив знов Расса. Оглянувши, потвердив сердито: — Здох! Не повезло... Ану, давайте сюди бандитку...

— Зімліла — зголосив другий чекіст.

— Облити водою... Прочуниться!

Чекіст приніс відро брудної води й вилив на Віру. Вона прочуняла й слабо застогнала.

— Щож ми з нею робитимем? Цьому смерть прийшла легко — кивнув головою на трупа Галієва Бреґман.

Расса велів принести окріп. Верьовкін приніс казан. Віру підняли з долівки.

— Ну, тепер за тобою черга. Чи може хочеш іти в слід за доктором? — підступив до неї Бреґман.

Віра нічого не відповіла. Расса дав знак і Верьовкін з другим чекістом запхали її руки в окріп. Віра застогнала крізь стиснені зуби. А чекісти навалилися на неї. Ждали на знак свого команданта.

— Досить! Таки припекло! — зрадів Бреґман. Чекісти підвели її. Руки дівчини зовсім обварилися. Зо шкіри майже по лікті утворилися дві міхурі. Один з чекістів відвернувся. Жидківський глянув і, скривившись, відвернувся також. Може соромився зради, а може каявся...

До дівчини знов причепились два з розпитами. Тільки вона говорити вже не могла. Півпритомна тихо зойкала. Коли пустили її чекісти, знов упала. Навіть Расса сказав залишити її, бо видобути з неї зізнання буде тяжко, або пристрілити. Але жид не здавався:

— Для комуніста нема ні тяжкої справи, ні легкої. Є справа, яку треба зробити — відповів подразнено. Далі наказав дівчину підвести на плиту.

Чекісти виконали наказ. Заволокли Віру на плиту, на шию затягли петлю й підтягли так, що ноги дівчини опиралися на плиту. Тоді Бреґман наказав пустити в плиту електричну струю. Плита скоро нагрівалася. А кат усе скакав довкола дівчини і вимагав зізнань...

(Далі буде).

Багатство.

Поет: Щож, ціле моє багатство це мій талант!

Фінансіст: Щож, бідити не треба соромитися.

•З ДНЯ•

ПРОПОРЦІЯ.

Слово „пропорція", як це пояснює „Українська Загальна Енциклопедія", значить — доміpність; правильне відношення частин якоїсь цілости. „Пропорціонально збудоване обличчя" значить, що обличчя має очі, ніс, уста, чоло ні більші, ні менші, тільки такі, які потрібні; а також вони розміщені у властивих місцях. Те саме можна сказати про цілу будову людського тіла, і це буде значити, що всі частини тіла мають належну величину і належне розміщення.

Пропорцію можна здибати в усіх предметах: у будинках, у всіх мистецьких творах, а далі в статтях, наукових працях, у нашій щоденній поведінці, в пошані супроти осіб і т. п. Нема такої річи, матеріяльної чи подуманої, в якій пропорція не гралаб якоїсь ролі.

ВАГА ПРОПОРЦІЇ.

Пропорція, себто правильне відношення поодиноких частин до цілости даної річи, чи якогось поняття відграє величезну ролю. Не всі здають собі справу з тої ролі. Деякі люди мають вроджений змисл пропорції і вони нераз інстинктовно примінюють її в щоденному житті. Ті особи, що не мають ні вродженого змислу пропорції, ні не освідомлені в тім питанні на кожному кроці поповнюють неприємні, а нераз фатальні помилки.

Щоб як слід собі усвідомити вагу пропорції, візьмім як приклад людське обличчя. Ми знаємо, що є гарні обличчя і погані. Чому якесь обличчя погане? Ми думаємо звичайно, що тому, що воно має поганий ніс, погані очі, погане чоло, погані лиця. Та фактично воно інакше. Дане обличчя є тому погане, що ніс, уста, очі, чоло і т. п. не є пропорціонально збудовані; себто вони в порівнанні до цілого обличчя є або замалі, або завеликі. А також вони не є уставлені на належних місцях. Якийсь ніс може бути „обридливий" на одним обличчі, а міг би бути дуже гарний на іншому обличчі. Даний ніс може мати клясичні риси і може бути точнісінько такий самий, як на обличчі грецького божка-красуня Апольона. Але що з того, коли той ніс до даного обличчя завеликий. Тому, що він завеликий, він „обридливий", він „поганий", він „шпетить" ціле обличчя.

Те саме з іншими частинами на обличчі. Коли завеликі, або замалі, а також коли не поставлені на належнім місці, себто, коли вони не є пропорціональні до цілого обличчя — вони є „погані" і роблять поганим те обличчя.

ПРОПОРЦІЯ В ПОДУМАНИХ РІЧАХ.

Та не лише в матеріяльних річах діється це, але також як було зазначено, і в подуманих. Також у наших почуваннях, у нашім смутку, нашій радості, нашім захопленні мусить бути пропорція. Ми мусимо добре дивитися за тим, чи часом занадто багато уваги не присвячуємо дрібним річам, а замало важним. Мусимо дивитися, щоб дрібниці не викликували в нас занадто великого смутку, чи радости, бо через те терплять великі речі.

А що мистецтво є дзеркалом наших почувань, то також добрі мистці, поети, письменники, малярі, музики, різьбарі і т. д. вистерігаються, щоб занадто великої уваги не присвячувати дрібним, плитким, дешевим почуванням, а занедбувати глибокі.

Пропорцію треба задержувати також у всяких дописах і статтях. Дописувач мусить добре дивитися, котрі події важніші, а котрі менше важні. Він не повинен розмазуватися над дрібницями, а лиш кількома словами згадувати те, що найважніше.

ПРОПОРЦІЯ В ПОЛІТИЦІ.

Не всі журналісти є політиками, навіть коли про політику пишуть довгі статті. Бо в політиці пропорція також дуже важна річ. В політиці не вільно перецінювати, чи недоцінювати певних подій, сил чи течій. Все мусить стояти на належному місці, в належній пропорції. Політик, який не вміє знайти цеї пропорції, не є політиком.

Добрий журналіст, що пише про політику, повинен також ту пропорцію віднаходити. Але він не конче це мусить робити. Бо його завдання є з даної події зробити добру статтю. Коли, наприклад, Мусоліні поїде до Німеччини, чи Гітлер до Італії, чи англійський король до Франції, журналіст має це вірно передати і гарними, барвистими красками описати подію. Але який вплив має ця подія в міжнародній політичній констеляції, в котрий бік вона заважить, які її цілі — коротко, яка її пропорція до цілости міжнародньої політичної констеляції, це журналіст не конче мусить знати. Певно, що булоб краще, якби він знав. Але коли не знає, то треба йому вибачити. Політичних висновків такого журналіста, просто не можна брати занадто серіозно. Факти, які він подає, таки треба брати під увагу. Але пропорціональну вагу і їх розміщення — треба підшукувати собі самому.

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКУ УЧАСТЬ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

Дальші жертви на участь української іміграції у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році зложили:

Товариство Любов, від. 9 У. Р. Союзу, С. Бруклин, Н. Й.	$25.00
Евген Команишин, Шікаґо, Ілл.	2.00
Н. Семотюк, Мінеаполіс, Мінн.	5.00
Українська католицька церква св. Михаїла, Гартфорд, Конн.	30.00
Братство св. Петра й Павла, від. 274 У. Н. С., Йонґставн, О.	10.00
Члени від. 274 зложили: А. Конишак, о. С. Мусійчук, М. Кіхтан (стар.), С. Цицик, Н. Федина, Н. Павлечко, Я. Петричкович, С. Середницький, О. Боберський, І. Когут, Л. Максимич, П. Дерко по $1; Ева Ющак, І. Яким, В. Сенчишак, М. Ганкевич, М. Мирдик, М. Волощак по 50 ц.; І. Кіт 25 ц. Разом	15.25
Товариство Любов, від. 298 У. Н. С., Бронкс, Н. Й.	10.00
Члени цього від. зложили: Й. Сидор, М. Федосик, В. Швед по $2; В. Морозович, П. Тихманович, М. Римар по $1. Разом	9.00
Український Клюб, Форд Ситі, Па.	10.00
Братство св. Димитрія, від. 32 Провидінця, Бруклин, Н. Й.	35.00
Члени цього братства зложили: І. Стахів, К. Возьна по $1; М. Заверуха, Г. Бурбуляк, Ю. Саламін, Т. Сорока, Д. Кмита, І. Куликович, Л. Тихий, В. Савіцький, А. Ярема по 50 ц.; А. Тижник, Т. Мудрик, В. Шеремета, А. Денеґа, Д. Скіцко, Д. Масник і А. Гавришко по 25 ц. Разом	8.50
Члени від. 188 У. Н. С., Дургемвил, Н. Й., зложили: І. Бандровський, Л. Бандровська, В. Чайковський, Е. Чайковська, П. Крохмалюк, Й. Сохан, Ю. Трач, Т. Харітон по $1; М. Харітон, З. Палівода по 50 ц. Разом	9.00
Усіх жертв досі зібрано	$2,077.27

Дальші жертви просимо слати на адресу:

P. O. Box 1014 Church Street Annex, New York, N. Y.

Чеки й грошеві перекази треба виписувати на імя:

Nicholas Muraszko, Treasurer.

АРЕШТОВАНІ СТОРОЖІ.

Наліво 53-літній Алфред Бров, направо 38-літній Френсиз Смит — сторожі філядельфійської повітової вязниці в Говмзбургу, котрих арештовано в звязку зо смертю 4 вязнів у тій вязниці. Урядники поліції порівнюють вязницю з ославленою „чорною дірою в Калькуті".

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О.

Організаційні збори.

Як було проголошено в „Свободі", всі дорослі членниці з жіночих відділі 112, 260 і 358 мали явитися 31 липня ц. р. на організаційних зборах. Хоч не всі прибули так, як було заряджено, то завдяки проголошенню о. Меренькова прийшли також членниці інших відділів, у перший мірі 102 відділу враз зо своїми урядниками, отже ціла саля була виповнена членами У. Н. Союзу.

Касієрка 112 відділу, пані Різун, відкрила збори і покликала на бесідника організатора п. В. Загаєвича, який у своїй одногодинній промові зясував причини, які здержують нашу молодь від вступання до У. Н. Союзу, а вслід за тим подав ради, як ті причини усунути. Бесідник також вичисляв, скільки добродійств зробив У. Н. Союз своїм членам упродовж 44 літ. У. Н. Союз підносить нас не тільки матеріяльно, але й духово. Далі бесідник порівнював чужі грамоти з грамотами У. Н. Союзу і з фактами виказував, що грамоти Союзу є найкращі. Союз дає підмоги своїм членам на випадок хвороби, а також на випадок невиліковальности. Ці добродійства У. Н. Союз може давати тільки тому, що головний уряд У. Н. Союзу, а також секретарі по місцях працюють для Союзу за мінімальну нагороду. Як виказують звіти двох найбільших американських асекураційних компаній, вони витратили на оплату директорів і персоналу: одна 14 і пів міліона, а друга 16 і пів міліона долярів. Далі бесідник пояснив присутнім, що українці в Клівленді платять річно до У. Н. Союзу коло $30,000, у той час, коли чужим асекураційним компаніям вони платять коло пів міліона долярів. Подаючи ці числа, бесідник запитував, чи українці, платячи цю велику суму чужим компаніям, дістають за це від них якунебудь винагороду, крім тої, що зазначена в грамотах. А У. Н. Союз тільки недавно виплатив $1,000 на українську частину в культурнім городі в Клівленді.

Накінець бесідник закликав, щоб українці в Клівленді постарались про це, щоб у найкоротшому часі вписати 10,000 молодих членів до такої корисної організації, якою є У. Н. Союз. А тоді ми значно більшу дивіденду будемо могти одержати від У. Н. Союзу.

Після цього забирав голос секр. 102 від., П. Бусько, і вповні піддержував слова п. Загаєвича. Касієр тогож відділу, П. Дорош, заявив, що шкода, що п. Загаєвич уже давніше не займався організуванням членів для всіх відділів У. Н. Союзу. Далі йшла дискусія над злукою Згоди Братств з У. Н. Союзом і всі з тою злукою зовсім погоджувалися. Накінець забрала слово п. Різун і сказала, що жінки будуть працювати над тим, щоб їх діти були вписані до такої доброї організації, якою є У. Н. Союз.

За Союзові збори; **Катерина Габрівська, Домініка Романович**, секретарки.

БРИДЖПОРТ, ПА.

Надзвичайні збори 383 від. У. Н. С.

Дня 21. серпня ц. р., відбулися надзвичайні збори бр. св. Петра і Павла, від. 383 У. Н. С. в Бриджпорті, в справі злуки У. Н. Союзу зо Згодою Братств. Збори відкрив І. Грудзінський, а прибув на них також головний радний У. Н. С. з Філядельфії, п. С. Слободян. Предсідник представив зібраним головного радного, який пояснив ціль злуки. Потім п. Слободян відповідав на запити, а накінець переведено голосування, яке виказало, що всі присутні є за злуку.

Далі п. Слободян говорив про організування членів до У. Н. Союзу і напоминав присутніх, щоб вистерігалися чужих агентів, які вештаються поміж наших людей, баламутять їх та притягають їх до своїх організацій. Він також пригадав, що тепер, на цей жовтень, припадає 10-літня річниця оснування того відділу і було би пожаданим відсвяткувати ювилей та при тій нагоді приєднати нових членів. У тій цілі вибрано комітет, який має занятися підготованням ювилею. До комітету ввійшли: І. Грудзінський, Ю. Кушнір, Й. Муц, Л. Сарабун і М. Козак. Далі бесідник перейшов знов до завдань У. Н. Союзу та прочитав, скільки жертв вислав У. Н. С. на ріжні патріотичні цілі в старім краю, а також тут на еміграції. Після цього збори закрито.

Іван Грудзінський, предс.; **Йосиф Муц**, секретар.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Розпочаття шкільної науки.

Українська народня школа при укр прав. громаді на 14 вул. в Ню Йорку розпочинає свій черговий шкільний рік 12 вересня ц. р. Вчитиме в тій школі цього року іспитований учитель Микола Запухляк.

Згадана школа існує вже 12 літ і за той час випустила зо своїх шкільних саль чимало української дітвори, з якої велика частина нині вже дорослі хлопці й дівчата. В цій рідній школі вони дістали доповнення свого виховання, дістали відомості про старий край, його культуру, історію, географію, а понад усе навчилися читати й писати по українськи та в той спосіб заховали трівкий звязок з Рідним Краєм до кінця свого життя.

Діставши це доповняюче українське виховання, згадані українські хлопці й дівчата донині залишилися при українській суспільності і її організаціях. Багато з них беруть нині активну участь в українськім громадськім життi, на користь суспільности, собі та на втіху своїм родичам. Ті родичі, які не полінувалися і не пожалували труду та невеликих витрат, нині раді, що післали до рідної школи своїх дітей на доповнення науки. А родичі, які не навчили дітей шанувати все, що своє, рідне, стратили самі духовий звязок зо своїми дітьми, відчужились від них і хто зна, чи на старість вони не почуватимуться самітними.

Тому родичі повинні подбати в час і записати своїх дітей до рідної школи. Там дитина навчиться не тільки добрих річей про Рідний Край, але також буде мати нагоду виступати на сцені, брати участь у концертах. Через те вона навчиться поведінки з чужими людьми, набере відваги і сміливости. Минулого року згадана школа мала 53 дітей. Можна сподіватися, що цього року буде мати ще більше. Вписуватись можна під числом 334 Іст 14 вул.

Микола Близнак.

ТОНТОН, МАСС.

Вшанування памяти полк. Е. Коновальця.

Українська громада в Тонтоні, хоч невелика числом, зате, як показується, велика духом. Вона готова на кожний клич Рідного Краю. Були часи, що та громада своєю жертвенністю перевищала великі числом громади. Що року місцеві громадяни, зорганізовані у відділ ОДВУ ч. 40, відбували свої фестини, пікніки й інші народні імпрези, з котрих доходи йшли на ріжні народні цілі. І хоч їм кидали колоди під ноги всякі москвофіли й інші зопроданці, то проте вони йшли невпинно до своєї цілі.

Згаданий відділ ОДВУ 31. липня влаштував поминальний пікнік в честь свого незабутнього вождя, полк. Е. Коновальця. З усіх сторін позїздилися українські націоналісти, щоб спільно серед розкішної природи вславити імя того, що віддав своє життя за Україну. Між розлогими яблунями була споряджена могила стрільця, прикрашена цвітами, з хрестом у голові. Серед цвітів був портрет покійного.

За якийсь час прибув на площу пікніку о. Мостенський з Провіденс, котрий на прохання відділу мав відправити панахиду. Панахида і молебень відбулися серед глибокого релігійного настрою, а також у націоналістичнім настрою. Всі приявні засилали в тій хвилині свої думки в Україну, думали про її долю та присягали в серці працювати над її визволенням аж до повної перемоги. По панахиді о. Мостенський виголосив патріотичну проповідь, у якій сказав, щоб ми не ридали безплідно, тільки щоби працювали. Бо тільки праця враз з посвятою може принести нам пожиток і направити кривди, заподіяні ворогами.

Потім наступила збірка на визвольну боротьбу. Спис жертводавців буде оголошений пізніше. По відспіванні „Вічная память" і „Ще не вмерла Україна" закінчено жалібну частину. Після того розпочався властивий пікнік.

Треба додати, що ось такі жалібні виступи зеднують духово наших людей і освідомляють їх у націоналістичній ідеї. Вони зачинають набирати віри до своєї рідної ідеї і вслід за тим опускають усякі чужі, шкідливі. Правда, ще є чимало наших яничарів, які або з темноти, або з перекупства служать чужим богам. Та робота українських націоналістів вичищує їх і демаскує, або перетягає до рідного табору.

Н. Давискиба.

ВОЖДОВІ

Ні; Ти не зійдеш в домовину,
Доки землі, доки небес!
Тебе не вбили, Ти не згинув,
Ти далі з нами, Ти живеш!

Твоє імя — це сурми голос,
Могутній, вічний волі зов;
Це наша міць, це заборола,
Це наше серце, наша кров!

Твій дух над нашими рядами...
Приказ Твій далі гомонить:
„Вперед! Крицевими щитами
Московські ребра скородить!"

Ми поскородимо, розорем,
Собаче серце розірвем...
І для вас, юди, буде горе,
Страшнее горе! Проженем

Із України яничарів,
Гадине кодло байстрюків!
Залізом випалим, пожаром,
Щоб й слід загинув „валюхів"!

І у відродженій Вкраїні,
Знов непорочній, знов новій,
Твоє імя, Твій дух від нині
Благословен буде вовік!

М. К—а, при кінці травня 1938 р.

ПЕРЕБОРОВ ЗАПАЛЕННЯ ЛЕГЕНІВ, АЛЕ ЧИ ПЕРЕБОРЕ ЧОЛОВІКА?

Тоні Ґаленто, відомий боксер, що визвав на бій за чемпіонат Джова Луіса, захорів неадвно на запалення легенів. Він уже вийшов з недуги, але кулачну бійку треба було відложити на 22. лютого.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

СЕНТРАЛІЯ, ПА.

На українських інвалідів.

Отсим пересилаю дворазову збірку на українських інвалідів У. Г. А. і У. С. С. Першу зібрано на Зелені Свята, 12 червня ц. р., підчас традиційної панахиди на січовій могилі за упокій погиблих героїв за волю народу, в сумі $8.50. Другу, $4.25, зібрано також у часі панахиди на могилі на місцевім цвинтарі 14 серпня ц. р. в память бл. п. полк. Е. Коновальця та ґен. М. Тарнавського. Як на першій панахиді так і на другій виголосив священик коротке принагідне слово. По другій панахиді посвячено також новий хрест на січовій могилі.

о. Вл. І. Т.

СПРІНҐ ВАЛЕЙ, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Дня 24 липня ц. р. о. Володимир Стех відправив у церкві св. Петра і Павла Службу Божу і панахиду за бл. п. Е. Коновальця. Притім о. Стех розказав коротко про життя полковника. Переведено також збірку, яка принесла $10. Ті гроші переслано через Обєднання на визвольну боротьбу.

І. Брега.

ЛАКАВАНА, Н. Й.

Жалібні спомини.

Цілий український нарід покритий жалобою з приводу замордування скритими большевицькими аґентами полк. Е. Коновальця, улюбленого вожда українських націоналістів. До цеї жалоби прилучилась і наша громада в Лакавані. В неділю, 3 липня ц. р., о. І. Жук відправив за його душу панахиду, в часі якої сказав також про працю замордованого полковника. Неодному потекла сльоза. Притім зібрано $6.25. Гроші вислано через Обєднання на призначену ціль.

Онуфрій Стецьків.

ПОМЕР ВІД УКУШЕННЯ МУХИ.

Горес Мейфілд, 31-літній син бувшого сенатора, помер у Тайлері, Тексас, у ночі 15 мінут після того, як його вкусила якась муха. Люди губляться в здогадах, що це була за муха.

ЯСІННЯ НА ДОБРІЙ ДОРОЗІ.

Велике гуцульське місто на Закарпатті, Ясіння, швидким темпом розвивається і йде вперед під кожним оглядом. Сьогодні вже всі ясінці національно свідомі. До цього часу недомагала тільки громадська господарка. Але з хвилиною, коли нотарем у Ясінні став рухливий та працьовитий громадянин Юрій Сабов, справи і в цій ділянці дуже поправилися. Новий нотар добудував громадський уряд, салю засідань, архів, побудував муровану різню, заснував громадську бібліотеку, до якої закупив уже книжок за 4,705 Кч.

Населення Ясіння дуже полюбило нотара Юрія Сабова і вірить, що він заведе ще лад і в громадському уряді. В Ясінні живе понад 10,000 душ, у тому 70 відс. українців, але в громадському уряді є тільки 1 українець, 4 жиди, 1 мадяр і 1 словак. Це ненормальне й українці Ясіння домагаються, щоб той стан змінити на користь українців.

ГРОМАДЯНСЬКИЙ ОБОВЯЗОК

Іван Прокопич Мізурин ходив улицями, бо хотів купити зимовий плащ, бо старий йому недавно вкрали. Нараз пристанув наче вкопаний. У великій крамничній виставі, зовсім эпереду висів розложений його плащ, який йому тиждень тому вкрали на якихсь зборах.

Чи не помиляюся? Бо бувають і такі...

Увійшов у крамницю й оглянув плащ із удаваною рівнодушністю. Зсередини коло спідньої кишені сяли золотом вигаптовані букви „І. М.” Хіба який дурень міг би сумніватися! Обома руками схопив він плащ, наче боявся, щоби якимсь чудом знову не щез, і глумливо та спокійно спитався зчудованого продавця:

— Чи не моглиб ви, пане, бути такі добрі, сказати мені, який це плащ?

— Дуже добра матерія, можете бути певні! При божій помочі вже якось погодимося! Дістанете щось спеціяльне, щось що було власністю якогось великого пана!

Іван Прокопич утратив свою рівнодушність і скрикнув до продавця:

— Що-о? При божій помочі?! Таж то мій плащ! Я зараз заберу його!

І гнівно замахнувши рукою схопив плащ та притягнув його до себе. Продавець промимрив:

— Громадянине... коли то ваш плащ, не маємо нічого проти того... ніхто інший не дістане його. Щодо ціни вже порозуміємося... принципом нашим є гідно обслужити гостей... 125 рублів... дуже дешево. Матерія першорядна, попробуйте його, попробуйте, ... наче на вас зроблений!

Мізурин почервонів із гніву:

— Та він для мене таки зроблений! Таж це мій плащ, мій плащ! Чи ви розумієте мене? Тому тиждень украли мені його, а ви, ви, є співучасник у крадіжі! Дам я вам 125 рублів!

Ждав енерґійного спротиву й готовився до завзятої боротьби. Та як здивувався він, коли продавець, після короткої наради з власником крамниці, сказав ввічливо:

— Будь ласка, громадянине, ми вам зовсім віримо. У торговлі ріжне трапляється... тут є одно непорозуміння... Чи маю запакувати його, чи зараз надягнете?

— Одначе я не плачу!! Чи розумієте?! Це мій плащ!

— Алеж самособою, про плату нема й мови... Нам, навпаки, приємно... будьте такі добрі...

З клунком під пахою ішов Іван Мізурин дуже вдоволений своєю дорогою:

— Як поспішилися! Будьте такі добрі... Певно мають тільки крадені річи. Дуже налякалися. Чи не треба би повідомити про це? Піду повідомлю. Щоправда, трохи ніяково — та це велить мені мій громадянський обовязок! Коли такої голоти не покарати, чоловік не може бути певний нічого. Треба давати добрий приклад!

Записав собі адресу та пішов просто на поліцію. Тут мусів довго ждати. Як списали протокол, заспаний комісар сказав, що плащ мусить остатися на поліції.

— Інакше годі! Нам потрібний „корпус делікті”!

— Пане комісарю! А не моглоб бути без того? Теперже холодно! Чи розумієте?

— Не журіться! Справу трактуватимемо, як таку що не терпить проволоки. Дістанете ваш плащ такий самий.

Як Іван Мізурин вийшов із поліції, легкий неспокій перемінився у приємне почування, що сповнив громадянський обовязок.

— Хто зна, що я сам на себе наложив! Краще щоб я був надягнув його!

Та помало всеж таки перемогла свідомість обовязку.

— Три-чотири дні зрештою не грають великої ролі.

Та минули два зимові місяці. Івас Мізурин пчихав, кашляв, ніччю давав собі теплі оклади, зажививав аспірину та все ще ходив у своїй літній загортці.

Смішно булоб купувати зимовий плащ, коли вже маю його — відповідав на всі напімнення своєї жінки.

А все йшло своєю ходою. На поліції Іван свого часу — для більшої поваги — дав свою службову адресу. Майже що дня лежали на його бюрку службові акти кримінальної поліції або суду, в яких просили його, щоб „подав адресу Івана Прокопича Мізурина”, або щоб того й того дня прийшов як свідок у справі співучасти у крадіжі. Іван Мізурин побачив небаром, що ті акти не відповідали його повазі, та щоби рятувати свою честь, час від часу розповідав товаришам пригоду свого нещасного плаща. Товариші, щоправда, спочутливо кивали головою, одначе з їх очей пізнавав він, що вони йому не довіряють. Вкінці на весну покликали його на головну розправу. Як вичекав чотири години, суд видав таке рішення:

„З причини недостачі доказів справу уморюється”.

Місяць пізніше, як травневе сонце освітило вулиці, Іван Мізурин понуро оглядав свій зимовий плащ. Із ковніра лишилися лише кусники, а кожух зїли молі.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

АЖ 600 РЕМІСНИКІВ ІЗ ЗАХІДНЬОЇ ПОЛЬЩІ ПОСЕЛИЛИСЯ НА СХОДІ.

„Ґазета Польска” пише: „Останні підсумки виказують, що Великопольщу покинули, переселюючись на східні землі, понад 600 ремісників, що разом з родинами творить коло 2,000 осіб. Інтензивна акція „Звйонзку Польскеґо” і збільшена діяльність Кас Безпроцентового Кредиту дає право припускати, що цього року число переселенців значно збільшиться”.

СОВЄТСЬКА ВЛАДА ЗАМКНУЛА ЄДИНИЙ ПОЛЬСЬКИЙ КОСТЕЛ.

У Москві замкнули єдиний польський католицький костел св. Петра й Павла. Другий польський католицький костел у Москві, на Ґрузинах, замкнули тому два місяці.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА”.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.

(81)

Знов кільканацять спис пустилося в напрямку Тарзана, але ні одна не поцілила його. Ще ніколи дикуни так зле не ціляли, як тепер. Вони самі собі дивувались, а притім з пошаною думали про Тарзана. Йому вони приписували якусь надзвичайну силу, яка охороняла його від ударів. Врятувавшися з рук дикунів, Тарзан гнався в напрямі чергового змагу.

В тій хвилі, коли Ґолм змушував Івонну вбити Дика, а Івонна всіми способами відмовлялась, один з дикунів видав зо себе страшний крик. Коли очі дикунів звернулися до нього, то він показав рукою на недалекий горбок. А на горбку показався величезний лев, який у поспіху спускався в долину до них. І видно було, що він не має миролюбних настроїв.

Деякі з дикунів зо страху порозскакувалися. А інші стояли на місцях і почали взивати свого божка, щоб охоронив їх від пазурів льва. Івонна, побачивши льва, зраділа. Вона воліла в цю хвилю бачити найстрашнішого звіра, щоб розірвав її в шматки, ніж тих дикунів, що силували її поповнити жахливий злочин. Вона жадібними очима дивилася, що робитиме лев.

Побачивши це, Ґолм заметушився. Він знав одне: це пімста вогненого божка за те, що вони так довго відволікали з кровною жертвою. Щоб рятувати ситуацію, думав він, треба якнайскорше спустити з когось кров. Поглянувши на Івонну і звязаного Дика, він схопив Івонну за руку, в якій був ніж, і пробував цього ножа силою затопити в Дика.